

ÖMER HALİS VE BÜYÜK İRAN TARİHİ ADLI ESERİN ÇEVİRİSİ ÜZERİNE TARİH VE ÇEVİRİ BİLİM ODAKLI BİR İNCELEME

Reza Hosseini BAGHANAM

Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul / Türkiye

Anahtar Kelimeler: Ömer Halis, İran, Türk devletleri, Tarih.

ÖZET

İslam'dan sonra Selçuklu Devleti adı altında uzun yıllar aynı topraklarda İran ve Türkiye Türkleri yaşamışlardır; ancak Osmanlı Devletinin tarih sahnesine çıkmasıyla beraber İran'da da farklı bir devlet yönetimi yaşanmıştır. En son Safevi Devletinin oluşması ve iki kardeş devlet ve milletin nedensiz karşı durmaları ayrılmaya neden olmuştur. Özellikle Safevi devrini İran sınırları içinde ilk bağımsız Türk ve Şii devleti olarak mercek altına alan Avrupa ve Türk tarihçileri tam tersine İran'da özellikle Pehlevi devrinden sonra İranlı devlet olarak kaleme alan yazarlar, çoğu zaman onların Türk olduklarını bile bilerek göz ardı etmişlerdir. Bu konuya ilişkin tarih kitaplarından biri Mohammed Ali Furugi'nin *Büyük İran Tarihi* olarak kaleme alınmış; ancak aynı politika yazar tarafından yürütülmüştür. Kitap 1926 yılında çevirmen Ömer Halis tarafından Türkçeye aktarılmış ve tabii ki o dönemin düşünce normlarına uygun olarak, çeviride haklı olarak birçok değişiklikler yaşanmıştır. Bu değişiklikler çevirmen tarafından vurgulanarak kitabın ön sözünde de verilmiştir. Bu çalışmada Gideon Toury'nin normlar kuramı ışığında kitabın çevirisine ve çeviride gerçekleşen manipülasyonlara bir okuma yapılacaktır ve çevirmenin tarih düşüncesi, dönemin tarih algısına dayanarak çeviribilim ışığında irdelenecektir. Çevirmenin ön sözde vurguladığı değişiklikler de eserin tamamında incelenecek ve çevirmenin kendi kurallarına ne kadar sadık kaldığı da mercek altına alınacaktır.

Key word: Ömer Halis, Iran, Turk dynasties, History.

After appearance of Islam, Seljuk dynasty ruled nowadays Iran and Turkey for long period of time, however by the appearance of Ottomans, a different governmental system started to be applied in Iran and Turkey. When Safavids began to rule Iran, two brother nations and governments fought each other because some unimportant problems. Especially European and Turk historians consider Safavids as the first Turk and Shiite independent government in Iran,

but after Pahlavi era, most Persian historians have considered them as the first Iranian and Shiite government and intentionally have attempted to emphasize on their Shiite identity rather than Turk identity. One of those books that mostly attempt to do the same is Mohammad Ali Foroughi's *The History of Iran* that has followed the same politics. The book has been translated to Turkish in 1926 by Ömer Halis and naturally has been under the influence of time norms; some manipulations could be traced in the book rightfully. The manipulations have been emphasized by the translator in the preface. In the present research, the translated text would be studied using Gideon Toury's translational norm concept and manipulations will be focused; the translator's approach towards history will be studied in the light of translation studies. The changes and manipulations that translator has emphasized will be studied all through the book and it would be observed that how much translator has been loyal to his own rules of translation.

İNGİLİZ YAZAR JONATHAN SWIFT'İN OSMANLI TÜRKÇESİNDEKİ MACERASI

Ozan Erdem GÜZEL

Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul / Türkiye

Eshabil BOZKURT

Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale / Türkiye

Anahtar Kelimeler: JonathanSwift, Gülliver, çeviri roman, süreç-öncesi çeviri normları, çoğul dizge.

ÖZET

Bu bildiride, ünlü İngiliz yazar Jonathan Swift'in (1667-1745) Osmanlı Türkçesindeki macerasından hareketle *Gülliver'in Seyahatleri* adlı romanı üzerinden yazarın eserlerinin Osmanlıca Türkçesine yapılan çevirilerinin çağdaş çeviribilim kuramları bağlamında irdelenmesi amaçlanmaktadır.

Bu çerçevede, öncelikle Jonathan Swift'in Osmanlıca Türkçesine çevrilen eserleri hakkında genel bilgi verilecek daha sonra ise özellikle *Gülliver'in*